

voorgesteld, maar de commissie van voorbereiding wenscht dit bepaald te zien op 45 frcs. De regeering vraagt een crediet van 5 millioen frcs. voor de oprichting van sanatoria, voornamelijk ten behoeve van tuberculoselijders. (*Paris Médical*, 18 April 1914).

PINKHOF.

INGEZONDEN.

ALKMAAR.

Door omstandigheden was ik eerst nu in de gelegenheid 's heeren PINKHOF mededeelingen te lezen naar aanleiding van mijn optreden te Alkmaar. De rechtvaardigheid eischt, dat die mededeelingen eenigszins worden gecommentarieerd.

Allereerst moet ik mijn bevreemding uitdrukken, dat de heer PINKHOF heeft verzuimd een volledig beeld te geven van wat ik zeide. Dan zou het wellicht ook anderen collegae begrijpelijk worden, hoe het mogelijk is geweest, dat eenige collegae mij *hun dank* voor het gesprokene hebben betuigd. En geen dezer artsen staat aan de zijde der federatie noch denkt daar zelfs aan.

Als niet-lid der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst behoef ik toch niet haar propagandist te zijn, evenmin als ik een „trawant” ben der Federatie.

Niettemin heb ik zelf het *kunnen optreden* der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst, zooals zij deed, *in het algemeen*, naar aanleiding van vooral buitenlandsche ondervinding, als begrijpelijk en soms zelfs als m. i. toelaatbaar, ten volle erkend. De stenographische verslagen, ook die namens de Alkmaarsche afdeling der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst, mij welwillend spontaan door het hoofdbestuur gezonden, vermelden dit duidelijk (bldz. 14 en 15 van het afdelingsstenogram).

Dat ik voorts door leden (niet door *de* leden, *uw* stenogram meldt „de dokters”) der Maatschappij jarenlang in velerlei vorm, *ook als katholiek*, belasterd ben, is, helaas, waar. En de bewijzen daarvan heb ik; niet om mij zelf, maar in het algemeen belang, deelde ik dit mede. Daarom vermeldt uw stenogram op bldz. 18 en 19 duidelijk, dat het de *onopzettelijk* en *onwillekeurig* bedoelde invloed van den *neutralen geest* der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst is, in welk licht men het medegedeelde heeft te zien, en sprak ik de hoop uit, dat uit dezen strijd nog iets goeds moge worden geboren voor nog meerdere verhooging der geestelijke vrijheid der Nederlandsche artsen.

Dokterstyrannie in een zin, die tegen een m. i. waarachtig humanen geest ingaat, is m. i. beslist in deze richting voorgekomen en is met verscheidene voorbeelden te bewijzen. Het moet blijven behooren tot de vrijheid van den Nederlandschen arts, ook den katholieken, openlijk uiting te mogen geven aan het gevoel van jarenlang ondervonden leed, wanneer anderen daaruit lessen kunnen trekken. Hoe de heer PINKHOF ook gestreng optrede, feit blijft voor mij, dat wat ik deed niet streed tegen elke redelijke ethiek. En dat ik in elk geval niet zóó deed, dat het gerechtvaardigd mocht worden genoemd, dat ik daarom zooveel heb moeten ondervinden, als ik ondervonden heb. Tusschen oorzaak en gevolgen bestond hier geen evenredig verband. De oorzaken kennen wij allen. De gevolgen gevoelde niemand beter dan ik zelf. Ik behoef hier nu niet den heer PINKHOF te bestrijden in zijn teekenen van den door hem geheel miskenden invloed van mijn toespraak op de Alkmaarsche toestanden. Door den Wel-Eerwaarden heer KOUIJ, den Bisschoppelijken geestelijken adviseur der in dit conflict betrokken katholieke vereenigingen te Alkmaar, is 's heeren PINKHOF's uiteenzetting geheel en al ontzenuwd in diens groot artikel in *de Maasbode* van 17 Maart (avondblad, 3de blad). Hieraan behoeft waarlijk geen woord toegevoegd. En de Ned. maat-

schappij tot bevordering der geneeskunst zal verstandig doen met de daarin ontwikkelde katholieke belangen rekening te houden, Ik meen dit van harte in het waar belang der Maatschappij zelve.

Het is ook in dezen zin alleen, dat ik, indien niet ook die belangen worden geëerbiedigd, sprak van een mogelijken nederlaag der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst. Want juist hierbij vergete men *niet*, dat ik als *katholieke arts* te Alkmaar sprak, omdat ik anders geen toestemming tot de spreekbeurt van mijn hoogkerkelijk gezag had kunnen bekomen. Katholieken namelijk, ook de eigen katholieke leden der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst, zijn thans verplicht, wanneer zij optreden in gemengde vergaderingen, zich volledig te houden aan de bindende voorschriften voor het deelnemen aan en het optreden in zulke bijeenkomsten van *socialen aard*, door de gezamenlijke Bisschoppen van ons land gegeven.

Ik wil eindigen met de verzekering te geven, dat ik steeds eer en heb geëerd het streven der Ned. maatschappij tot bevordering der geneeskunst, het als het ware personifierende in haar hoofdbestuur, waar dit streven wil dienen de waarachtige verheffing van onzen geneeskundigen stand, ook in sociaal opzicht, en voor zoover dit streven zich uit op een wijze, ook in zijn verhouding tot de andere standen, als ik als katholiek mag huldigen. Steeds strevende naar verzoening, waaraan onderlinge waardeering voor elkanders eerlijk beginselinzicht en pogen moet voorafgaan. Zonder dat is er geen ware vrijheid.

Gouda, 19 April 1914.

A. C. A. HOFFMAN.

BRIEFWISSELING.

OVER HEDENDAAGSCH MIRAKELGELOOF.

Collega W. POOLMAN te 's-Gravenhage, schrijft mij naar aanleiding van mijn hoofdartikel van 23 April j.l. o.a. het volgende:

„Tot teleurstelling kwam het toen ik . . . moest lezen, dat het aphorisme, dat de gedachte een afscheiding is van de hersenschors zooals de gal dat is van de lever, velen tot een paskwil werd. Nu is, dunkt mij, om bij deze laatste zinsnede te blijven, er een zéér groot onderscheid tusschen „een afscheidingsproduct” en een „complex van verschijnselen”, gelijk urineloosting iets anders dan urine, en ademhaling een ander begrip vormt dan in- of uitgeademde lucht. Waarom nu het beschouwen van ziel of geest, als identiek met een complex van verschijnselen der levende hersenschors, als een paskwil moet worden aangemerkt, zou ik gaarne *zuiver wetenschappelijk* willen zien weerlegd”.

Dit „weerlegd” is wel een lapsus calami: collega POOLMAN wil, naar ik vermoed, juist, dat ik mijn uitspraak verdedig, of toelicht.

Het laatste zal ik trachten te doen. In het vraagstuk, dat ons bezighoudt, zie ik niet in, dat er een groot onderscheid zou bestaan tusschen een „product” of een „complex van verschijnselen”. Ook deze uitdrukking doelt toch op een causaalverband: waar collega POOLMAN schrijft dat geest, identiek is met een complex van verschijnselen van de hersenschors, komt dit neer op: een verschijnsel teweeggebracht door, dus „am Ende”: een product van, de hersenschors,

En hier ligt juist de denkfout. Wij besluiten, dat bepaalde reeksen van processen in ons lichaam plaats vinden uit bepaalde verschijnselen, die wij objectief waarnemen. Zoo besluiten wij tot het bestaan van processen van urineloosting, uit het objectief waarneembare verschijnsel: urine. Zoo noemen wij „ademhaling” een reeks processen, die voeren tot objectief waarneembare verschillen der in- en uitgeademde lucht. En waar urine en bijv. koolzuur stoffelijke verschijnselen, stoffen zijn, besluiten wij, dat